

Národní identita a nacionalismus

Anderson, B. (2003) *Pomyslná společenství*. In Hroch, M. (ed.) Pohledy na národ a nacionalismus. Čítanka textů. Sociologické nakladatelství, Praha, str. 239-269.

stručný obsah článku:

V úvodu článku autor zmiňuje revoluce, které proběhly během 20. století a zdůrazňuje fakt, že každá revoluce se neobejde bez nacionálních vymezení. Nacionalistická hnutí často vycházejí z hnutí marxistických.

Poté následuje rešerše pramenů k tématu, na základě které autor dochází k závěru, že definice národa je velmi obtížná. Na základě antropologického přístupu je možné národ definovat jako pomyslné společenství. Pomyslné proto, že jeho členové se většinou nikdy nesetkají, ale věří v existenci ostatních. Úkolem a cílem tohoto článku je podhalit důvody a historické pozadí vzniku nacionalismu. Při chápání nacionalismu je nutné uvažovat kulturní systémy (např. náboženské a dynastické).

Pro každé společenství je charakteristická určitá symbolika. Symbol nacionalismu představují hroby padlých vojáků. Největšími a nejsilnějšími společenstvími za celé historické období byla společenství náboženská (křesťanská, islámská). Neopomenutelnou roli hraje jazyk. Již náboženská společenství byla spojena posvátným jazykem. Ti, kdo ovládali mimo místního jazyka i posvátný jazyk (v případě křesťanství jim byla latina), byli prostředníci mezi nebem a zemí. Pád těchto náboženských společenství nastal po objevitelských výpravách. Druhým důvodem pro postupný úpadek náboženských společenství byl pozvolný úpadek jazyka samého. Latina byla z počátku jediným vyučovacím jazykem, avšak po rozšíření knihtisku se začaly vydávat knihy i místních jazycích.

Autor zmiňuje i dynastická společenství a jejich rozšiřování pomocí tehdejší sňatkové politiky. Typické bylo monarchistické uspořádání. Monarchie byla uspořádaná kolem nadřazeného centra, jehož legitimita byla dána od Boha, ne od obyvatelstva. Velikost dynastických států závisela na schopnosti dobýt území a také na sňatkové politice. Proto mohl mít panovník královské tituly z několika různých zemí. Toto se začíná měnit v 17. století, kdy se státy začínají ztotožňovat s určitým územím a národním smýšlením.

Důležité je také vnímání času. Dříve se nemluvilo o uplynulých letech či budoucnosti, tento jev se dostavil až s nacionalistickými myšlenkami. Stejně důležitý je i vliv různých faktorů (např. dnes vliv médií).

komentář:

Autor se v textu zaměřuje na vysvětlení pojmů národ a nacionalismus a jejich změny, které se odehrály v průběhu času. Velice zajímavě popisuje vznik nacionalismu z kulturních systémů. Přijde mi však, že je článek poměrně jednostranně zaměřen, je zde vidět určitá neobjektivita autora. Stejně tak by do článku mohlo být zapojeno více historických událostí nebo fakt, které by mohly způsobit změnu názorů a pohledů na nacionalismus.

otázky:

Má každý národ (ucelený) právo na svůj vlastní stát?

Je v současné době reálné, aby se vytvořil nový národ? Co je k tomu zapotřebí?

Johnson, N. C. (2002) *The Renaissance of Nationalism*. In Johnston, R. J., Taylor, P. J., Watts, M. J. (eds.) *Geographies of Global Change. Remapping the World*. 2nd. ed. Blackwell, Oxford, str. 130-142.

stručný obsah článku:

V úvodu článku autor připomíná nejdůležitější události z prosince 1989 a pozdější rozpad Sovětského svazu. Někteří autoři už několikrát psali o tom, že nacionalistické tendence úplně zmizí, ale v tomto článku se píše o renesanci nacionalismu. Vlivem globalizace došlo ke zmenšení role národnosti, ale v době, kdy se národ cítí ohrožen se nacionalismus opět „probouzí“.

Autorka hovoří o národu jako o „imagined community“, kde se projevuje pocit kulturní sounáležitosti, který je hodně silný a pomáhá překonávat i některé nerovnosti jako např. sociální rozdíly. Skutečný vznik národnostního povědomí se zařazuje až do doby, kdy se začaly levně tisknout knihy a noviny a staly se tak dostupnými pro širokou veřejnost.

Za nejsilnější znak je považován jazyk, díky kterému se obyvatelé mezi sebou dorozumí, pojí je s minulostí, ale může být také zdrojem národních hnutí.

Důležitou součástí formování národa je jeho historie. Historické osobnosti a události se stávají součástí národní identity. Jsou zobrazovány různými sochami a památníky, liší dle toho zda představují výhru nebo porážku. Zajímavou skupinu tvoří krátkodobé sochy (například Bohyně Demokracie v Číně během protestů na náměstí Nebeského klidu).

Další část článku se věnuje souvislosti mezi nacionalismem a pohlavím, ženskou roli v procesu růstu národnostního povědomí vidí neméně důležitou jako mužskou. Významnými aktéry, kteří se zapřičiňují o růst národnostního povědomí jsou muži. Ženy se pak snaží o udržení a rozvoj tohoto podvědomí. Mají rodit děti, vychovávat je, předávat zkušenosti dalším generacím a dodržovat sňatky pouze mezi příslušníky kmenu.

Důležitým prvkem nacionalismu je i vnímání území. Území a jazyk představují nejdůležitější prvky národa. Území je často vnímáno jako prostor, kde se odehrála společná historie. Spory často vznikají mezi dvěma a více národnostmi o kontrolu určitého území.

komentář:

Článek mi přišel hodně teoretický a místy hůře pochopitelný, ale na druhou stranu se mi líbilo, že autorka uvádí hodně příkladů z praxe.

Nacionalismus není s národy spojen od prvopočátku, z odborného pohledu je to ideologie, která v minulosti neexistovala, vznikla až později v konkrétním historickém období. Národní identitu si jednotlivé národy samy vytvářely a upravovaly pomocí hlavních prvků národní identity. Dnes považujeme tyto hlavní prvky národní identity (dějiny sahající daleko do minulosti, slavní předkové, jazyk, kulturní památky a jiné) za zcela samozřejmé. Autorka v textu celkem srozumitelně rozebrala vliv těchto jednotlivých faktorů, které hrály roli při budování národnostního uvědomění a dokládá to mnoha příklady z různých zemí světa. Velice zajímavá mi přišla část věnovaná rozboru generové nerovnosti.

otázky:

Jak je to s uvědoměním si národní identity v multikulturním státě?

Poč se ženy příliš nezapojují do nacionalistického boje?

Bude někdy nacionalismus překonán?